

Схвалено
на засіданні педагогічної ради
(протокол №1 від 31.08.2021 р.)

Кодекс
безпечного освітнього середовища
опорного комунального закладу
«Ліцей Козятинської міської ради Вінницької області»

Вступ

Ліцей – це територія безпеки, свободи і творчості. Освітній заклад планує та реалізує свою діяльність так, щоб запобігти будь-яким проявам дискримінації, булінгу, оскільки зневажливе ставлення до особистості є неприпустимими і суперечить Статуту. Для того, щоб робота у напрямку створення комфортного та безпечного середовища для усіх учасників освітнього процесу була результативною, у ліцеї діє Кодекс безпечного освітнього середовища - документ, що базується на нормах і вимогах національного законодавства: Указ Президента України № 195/2020 «Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі», Кодекс України про адміністративне правопорушення, закон України «Про охорону дитинства», «Про запобігання і протидію домашньому насильству», «Про освіту», рекомендацій Міністерства освіти та науки України.

Положення містить «Кодекс безпечного освітнього середовища Опорного закладу «Ліцей Козятинської міської ради Вінницької області» (КБОС), відповідно до Статуту та Положення про взаємну відповідальність учасників освітнього процесу за результати навчання.

Розділ I

Мета і завдання КБОС

Головною метою КБОС у ліцеї є навчання дітей і дорослих безпечній взаємодії в освітньому процесі, а також захист дітей від насильства та зловживань з боку однолітків і дорослих (батьків, опікунів або працівників навчальних закладів).

Основні завдання:

- визначити такі поняття, як: «булінг», «цькування», «дискримінація» та проаналізувати причини їх проявів;

- систематизувати та узгодити уявлення учнів, педагогів, психолога, батьків на освітнє середовище ліцею, що буде дружнім до усіх учасників освітнього процесу та вільним від проявів будь-якого насильства;
- обґрунтувати умови організації безпечного освітнього середовища та вимоги до його ефективної організації для кожного учасника освітнього процесу;
- розробити План заходів, що сприятимуть створенню позитивного соціально-психологічного клімату у ліцеї-школі;
- скласти єдиний алгоритм реагування на прояви булінгу в освітньому закладі;
- розробити комплекс порад для учнів, батьків та педагогів, які допоможуть уникнути ситуації булінгу, або зрозуміти, що дитина стала жертвою цькування.

Розділ II

Визначення основних понять

Булінг (залякування, **цькування**, задирання) – термін, що прийшов з англійської мови (*bullying*) і означає образливу поведінку, пов'язану з дисбалансом влади, авторитету або сили. Булінгом називають такі дії учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій.

Різновид булінгу - **дискримінація** — менш прихильне поводження з людиною, ніж з іншими в аналогічній ситуації, через певні ознаки цієї людини. Такими ознаками можуть бути: мова, релігійні переконання, етнічне чи національне походження, вік, колір шкіри, раса, стать, наявність інвалідності, політичні переконання, майновий стан тощо. Результат булінгу чи дискримінації один – приниження особистості, зазіхання на її права та свободи.

Булінг проявляється в багатьох формах: вербальна, фізична, соціальна форми булінгу, а також кібербулінг.

Вербальна форма булінгу – це словесне знуцання або залякування за допомогою образливих слів, яке включає в себе постійні образи, погрози й неповажні коментарі про кого-небудь (про зовнішній вигляд, релігію, етнічну приналежність, інвалідність, особливості стилю одягу і т. п.).

Фізичний булінг – це агресивне фізичне залякування, яке полягає в багаторазово повторюваних ударах, стусанах, підніжках, блокуванні, поштовхах і дотиках.

Соціальна форма булінгу - залякування із застосуванням тактики ізоляції, мета якої - навмисно не допускати жертву до участі в роботі групи, грі, заняттях спортом чи громадській діяльності.

Кібербулінг – пригноблення за допомогою мобільних телефонів, Інтернету, інших електронних пристроїв (пересилання двозначних зображень і фотографій, обзивання, зведення наклепів та ін.).

Типовими ознаками булінгу є:

- систематичність (повторюваність) дій;
- наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Причини булінгу – людська нерівність, нетолерантність суспільства (у тому числі й суспільні стереотипи), сімейне виховання (насилля в родині, авторитарний стиль виховання, гіперопіка над дитиною, відсутність комунікації «батьки-діти»), формування ієрархії в дитячому колективі. Така жорстока поведінка дає можливість дитині самоствердитися за рахунок когось, заслужити собі загальний авторитет. Насправді задирака приховує свою неспроможність і слабкість.

Розділ III

Реагування та протидія булінгу

У цьому розділі запропоновано правила, що регулюють відносини між адміністрацією, педагогічним колективом, здобувачами освіти, батьками та сприяють виявленню, вчасному реагуванню та подоланню проявів булінгу в освітньому закладі. Правила були складені відповідно до Статут ліцею та Положення про взаємну відповідальність учасників освітнього процесу за результати навчання.

ПОРЯДОК

подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування) у ліцеї

Загальні питання

1. Цей Порядок розроблено відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу».
2. Цей Порядок визначає процедуру подання та розгляду заяв про випадки булінгу (цькування).
3. Заявниками можуть бути здобувачі освіти, їх батьки/законні представники, працівники ліцею та інші особи.
4. Заявник забезпечує достовірність та повноту наданої інформації.
5. У цьому Порядку терміни вживаються у значеннях, які описані у розділі II «Визначення основних понять» цього документу.

Подання заяви про випадки булінгу (цькування)

1. Здобувачі освіти, працівники та педагогічні працівники, батьки та інші учасники освітнього процесу, яким стало відомо про випадки булінгу, учасниками або свідками якого стали, або підозрюють про його вчинення по відношенню до інших осіб за зовнішніми ознаками, або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб, зобов'язані повідомляти директору ліцею.

2. Розгляд та неупереджене з'ясування обставин випадків булінгу здійснюється відповідно до поданих заявниками заяв.
3. Заяви, що надійшли на електронну пошту ліцею отримує секретар-друкарка, яка зобов'язана терміново повідомити керівника закладу та відповідальну особу.
4. Прийом та реєстрацію поданих заяв здійснює відповідальна особа, а в разі її відсутності – особисто директор або його заступник.
5. Заяви реєструються в окремому журналі реєстрації заяв про випадки булінгу.
6. Дата подання заяв є датою їх прийняття.
7. Розгляд заяв здійснює директор з дотриманням конфіденційності.

Відповідальна особа

1. Відповідальною особою призначається заступник директора з виховної роботи.
2. У функції відповідальної особи входить прийом та реєстрація заяв, повідомлення директора.
3. Відповідальна особа призначається наказом директора.
4. Інформація про відповідальну особу та її контактний телефон оприлюднюється на офіційному веб-сайті закладу.

Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування)

1. За результатами розгляду Заяви директор ліцею видає рішення про проведення розслідування випадків булінгу із визначенням уповноважених осіб.
2. З метою розслідування випадків булінгу уповноважені особи мають право вимагати письмові пояснення та матеріали у сторін.
3. Для прийняття рішення за результатами розслідування директор ліцею скликає комісію з розгляду випадків булінгу (далі – Комісія).
4. До складу комісії можуть входити педагогічні працівники (у тому числі психолог, соціальний педагог), батьки постраждалого та булера, директор та інші зацікавлені особи.

6. Комісія у своїй діяльності керується законодавством України та іншими нормативними актами.
7. Якщо Комісія визначила, що це був булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то директор ліцею зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та службу у справах дітей.
8. У разі, якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг (цькування), а постраждалий не згодний з цим, то він має право звернутись до органів Національної поліції України із заявою, про що директор повинен повідомити постраждалого.
9. Рішення Комісії приймаються більшістю її членів та реєструються в окремому журналі, зберігаються в паперовому вигляді з оригіналами підписів усіх членів Комісії.
10. Потерпілий чи його/її представник можуть звертатися відразу до уповноважених органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та службу у справах дітей з повідомленням про випадки булінгу (цькування).

Терміни подання та розгляду Заяви

1. Заявники зобов'язані терміново повідомляти керівнику закладу про випадки булінгу (цькування), а також подати Заяву.
2. Рішення про проведення розслідування із визначенням уповноважених осіб видається протягом 1 робочого дня з дати подання Заяви.
3. Не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення скликається засідання Комісії з розгляду випадків булінгу.
4. Розгляд заяви Комісією триває не більше 10-ти робочих днів із дня повідомлення керівником закладу освіти.
5. Директор ліцею зобов'язаний повідомити уповноважені органи Національної поліції (ювенальна поліція) та службу у справах дітей про кваліфікований Комісією випадок булінгу (цькування) протягом одного дня.

Реагування на доведені випадки булінгу

1. На основі рішення Комісії з розгляду випадків булінгу, яка кваліфікувала випадок як цькування, а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, директор школи:

- повідомляє уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та службі у справах дітей про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти;

- забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від цькування (далі – Заходи).

2. Заходи здійснюються заступником директора з виховної роботи у взаємодії з практичним психологом школи та затверджуються директором закладу.

3. З метою виконання Заходів запроваджуються консультаційні години у практичного психолога, створюються скриньки довіри, оприлюднюються телефони довіри.

Відповідальність осіб причетних до булінгу (цькування)

Відповідальність за булінг (цькування) встановлено статтею 173 п.4 Кодексу України про адміністративні правопорушення та законом “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)” .

Булінг, внаслідок якого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 850 – 1700 гривень) або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Якщо ж булінг вчиняється групою осіб або повторно протягом року, то кривдники сплачуватимуть від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 1700 до 3400 грн.) або мають виконувати громадські роботи протягом 40-60 годин.

Якщо булінг вчиняє неповнолітня (до 18 років) або малолітня (до 14 років) особа, то за неї платитимуть штраф і виконуватимуть громадські роботи батьки або особи, які їх замінюють згідно чинного законодавства.

Неповідомлення директором закладу уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку.

Розділ IV

Алгоритм дій щодо попередження булінгу у ліцеї

1. Ознайомлення учасників освітнього процесу з нормативно-правовою базою та регулюючими документами щодо превенції проблеми насилля в освітньому середовищі.
2. Проведення зустрічей, круглих столів, семінарів, тренінгів із залученням представників правоохоронних органів, служб соціального захисту, медичних установ та інших зацікавлених організацій.
3. Запровадження програми правових знань у формі гурткової, факультативної роботи.
4. Організація роботи гуртків, факультативів із психології.
5. Створення інформаційних куточків для учнів із переліком організацій, до яких можна звернутися у ситуації насилля та правопорушень.
6. Ознайомлення учителів і дітей з інформацією про прояви насильства та його наслідки.
7. Батьківські збори – це форма організації спільної діяльності батьків, учителів, практичного психолога та соціального педагога, яка передбачає їх спілкування з метою обговорення актуальних питань навчання і виховання, ухвалення рішень.

8. Консультації - форма роботи з батьками, яка передбачає надання фахівцями психологічної служби допомоги батькам із різних проблем родинного виховання.

9. Педагогічний консилиум - форма спілкування учнів, учителів, фахівців психологічної служби навчального закладу та батьків, метою якої є цілісне, різнобічне вивчення особистості учня, вироблення єдиної педагогічної позиції; визначення головних напрямів удосконалення виховного процесу зусиллями вчителів, батьків, самого учня; тренінги спілкування, методики оволодіння аутотренінгом.

10. Для успішного попередження та протидії насильству проведення заняття з навчання навичок ефективного спілкування та мирного розв'язання конфліктів.

Розділ V

Моніторинг за реалізацією антибулінгової політики

1. Директор ліцею призначає уповноважену особу за реалізацію антибулінгової політики.

2. Призначена особа відповідає за реалізацією антибулінгової політики, реагування на будь-які сигнали щодо його порушення, а також за внесення пропозицій стосовно змін до антибулінгової політики.

3. Кожні півроку відповідальна особа повинна проводити загальний моніторинг рівня виконання вимог антибулінгової політики працівниками ліцею.

4. Під час проведення такого загального моніторингу працівники можуть подавати пропозиції стосовно внесення змін до антибулінгової політики та повідомляти про порушення її вимог на території.

5. На основі результатів анкет працівників відповідальна особа має підготувати звіт та передати його директору.

6. Враховуючи результати моніторингу, директор повинен внести необхідні зміни до антибулінгової політики та повідомити про них працівників ліцею.

Функціональні обов'язки відповідального за моніторинг дотримання положень КБОС

1. Отримання повідомлень про ризики для дітей і реагування на них;
2. Проведення не рідше ніж один раз на рік загального моніторингу рівня виконання вимог КБОС та реагування на будь-які сигнали щодо його порушення. Для цього можна використовувати метод анкетування, опитування тощо. Під час проведення такого загального моніторингу працівники мають змогу подавати пропозиції щодо внесення змін до КБОС та повідомляти про порушення його вимог на території закладу;
3. Надання пропозицій щодо внесення можливих змін у КБОС;
4. Підготовка звіту за результатами анкет працівників та подання його директору. Враховуючи результати моніторингу, директор повинен внести необхідні зміни до КБОС та повідомити про них працівникам;
5. Консультування працівників щодо конкретних випадків порушення безпеки дитини;
6. Роз'яснення у разі потреби батькам, дітям положень КБОС, надання інформації щодо їх змін;
7. Інформування (у разі потреби) про випадки порушення безпеки дитини (ризик, загрози, насильство) компетентних установ, таких як поліція, соціальні служби.

Показники виконання вимог антибулінгового кодексу.

1. Ліцей запровадив та виконує Кодекс безпечного освітнього середовища, який містить правила, принципи захисту дітей від насильства:
 - порядок повідомлення та втручання, де поетапно зазначено, що слід робити, коли дитина стала жертвою насильства або її безпеці загрожують незнайомі люди, члени родини чи працівники школи;
 - правила захисту особистих даних, які визначають методи збереження та поширення інформації про дітей;
 - правила захисту зображень дітей, які визначають, як можна знімати дітей на фото або відео та поширювати їх зображення;

- принципи безпечних відносин між працівниками школи та дітьми.
4. Директором ліцею призначено особу, відповідальну за реалізацію антибулінгового кодексу та визначено її завдання.
5. У ліцеї затверджено документ під назвою «Кодекс безпечного освітнього середовища Опорного комунального закладу «Ліцей Козятинської міської ради Вінницької області» рішенням педагогічної ради 31.08.2021р., протокол № 1.
6. Ліцей здійснює нагляд за своїми працівниками для запобігання випадкам насильства проти дітей.
- Прийняття на роботу нових працівників із перевіркою їх біографічних даних, характеристик і придатності для роботи з дітьми.
 - У випадках, коли виникають підозри щодо можливих загроз безпеці дітей або застосування насильства проти дітей працівниками, у ліцеї завжди дотримуються вимог, зазначених у антибулінговому кодексі.
5. Ліцей проводить навчання своїх працівників з питань захисту дітей від насильства та надання їм допомоги в небезпечних ситуаціях.
- Усі працівники ліцею ознайомлені з антибулінговим кодексом.
 - Усі працівники ліцею знають, як розпізнати чинники ризику й ознаки насильства проти дітей, а також правові аспекти захисту дітей (обов'язковість втручання для залучення правоохоронної системи).
 - Класні керівники пройшли інструктаж з питань запобігання випадкам знущань над однолітками серед дітей і реагування на них.
 - Працівники ліцею мають доступ до інформації про можливість отримання допомоги у випадках, коли підозрюється застосування насильства проти дітей, разом із контактними даними місцевих установ, які працюють в області захисту дітей і надають допомогу в надзвичайних ситуаціях (поліція, кризовий центр, центр соціальних послуг, медичні центри тощо).

6. Ліцей проводить навчання батьків з питань виховання без застосування насильства та захисту дітей від насильства. На сайті ліцею для батьків є вся необхідна інформація з таких питань:

- виховання дітей без застосування насильства;
- захист дітей від насильства та зловживань, загрози для дітей у мережі Інтернет;
- можливості для вдосконалення навичок виховання;
- контактні дані установ, які надають допомогу в складних ситуаціях.

7. У ліцеї навчають, які права учні мають і як вони можуть захистити себе від насильства.

- У ліцеї на годинах спілкування організовано заняття для дітей з питань прав дитини та захисту від насильства і зловживань (також у мережі Інтернет).
- Діти знають, до кого вони мають звертатися за порадами та допомогою у випадках насильства і зловживань.
- У закладі функціонує «Скринька довіри».
- У ліцеї є навчальні матеріали для дітей(книги, брошури, листівки) з питань прав дитини, захисту від ризиків насильства та зловживань, правил безпечної поведінки в мережі Інтернет.
- Діти мають доступ до інформації про права дитини та можливості отримання допомоги в складних ситуаціях, зокрема про безкоштовні гарячі лінії для дітей і молоді на сайті ліцею.

8. Ліцей проводить моніторинг своєї діяльності та регулярно перевіряє її на відповідність прийнятним стандартам захисту дітей.

- Прийняті правила та процедури для захисту дітей переглядаються щонайменше один раз на рік.
- У рамках проведення контролю за дотриманням правил і процедур для захисту дітей у ліцеї проводяться консультації з дітьми та їхніми батьками (опікунами).

- Щорічно готується внутрішній звіт про виконання в ліцеї антибулінгового кодексу.

Заключні положення

1. Кодекс БОС ліцею стає чинним в день його оприлюднення.
2. Оприлюднення документа має відбутися таким чином, щоб він був доступний усім працівникам освітнього закладу, через його розміщення на сайті ліцею.